

Flautoškolka – nový koncept flétnové výuky pro předškoláky

EVA VELICKÁ

„Dobrý den, dobrý den, na flétnu si zahrajem.“

Takto se zahajuje první hodina Flautoškolky čili hodina, kdy se některé děti úplně poprvé začínají „učit hudbu“, a zprostředkovatelem tohoto procesu poznávání hudby jim bude flétnička (jak se dozvíme později, jedná se skutečně spíše o flétničku, a ne o flétnu). Cílem konceptu je otevření dveří do světa hudby nenásilnou a zábavnou formou, aby děti měly radost z vlastního muzicírování. Primárně v něm tedy nejde o to naučit se hrát na flétnu či se naučit noty, ale o rozvíjení obecně hudebních dovedností.

Flautoškolka představuje originální metodický koncept flétnové výuky předškoláků, který je využitelný v mateřských školkách a flétnových kroužcích pro děti ve věku 5–6 let. Flétna je nejčastěji vyučovaným nástrojem u této věkové skupiny, dosud však chybělo jakékoli metodické uchopení tohoto fenoménu. Dalším faktem je, že v mateřských školkách pracují s hudebními nástroji spíše učitelé a ne nutně profesionální hudebníci, jako je tomu na ZUŠkách. Také tuto skutečnost bylo třeba reflektovat, a tak Hana Šťastná a Jan Kvapil, dva profesionální hráči na zobcovou flétnu, zkušení flétnoví pedagogové a především autoři úspěšných flétnových škol, přistoupili k tvorbě zcela nového konceptu změněného na skupinovou flétnovou výuku pro předškolní děti.

Autoři vycházejí z osvědčených postupů rozvoje přirozených hudebních schopností nejmladších dětí. Pracují především s jejich smyslovým vnímáním a intuicí, záměrně

se vyhýbají notám a hudební teorii. Cíli na prožitek, nikoliv na výkon. Metodika Flautoškolky navazuje na obdobné kreativní koncepty „škola hrou“, přesto je zcela jedinečná a nezastupitelná.

V prvé řadě pracuje s dětskou pětidírkovou zobcovou flétnou, kterou považují autoři za základní a ideální nástroj pro předškolní děti. Jsou přesvědčeni, že tradičně užívaná sopránová zobcová flétna není pro takto malé děti vhodná. Ve srovnání s ní je pětidírková flétna menší a celá její konstrukce vyhovuje lépe dětské ruce. Mnoho podnětů, cvičení a her z Flautoškolky lze ovšem využít i ve skupinové výuce hry na sopránovou flétnu. Nicméně autoři doporučují učitelům zvázat přechod na dětskou flétnu pětidírkovou, nástroj má prohlubně pro oba palce, čímž je minimalizováno nebezpečí nesprávného držení. Levý palec nezakrývá tónový otvor, takže nehrozí ani náročné zvládnutí palcové techniky, ani vznik nežádoucího napětí v levé ruce. Děti hrající na pětidírkovou flétnu dříve dosáhnu kultivovanějšího zvukového projevu, neboť nástroj vyžaduje o něco větší, a tedy ovladatelnější výdechový proud. Navíc je flétnička (zvláště ve dřevěné podobě) krásná a děti si ji obvykle ihned zamilují.

Obr. 1 Pětidírková zobcová flétna

Pro další pokračování ve hře na zobcovou flétnu může být dítě motivováno tím, že v hudební škole začne hrát na „nový nástroj určený pro větší děti“, čímž odpadne časté dětské odmítání „já už na flétnu umím, nemám se co učit“. (Obr. 1) Flautoškolka vychází ve výuce hry na nástroj ze stejných metodických principů jako Flautoškola, oblíbená a rozšířená učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu pro ZUŠ, na které již vyrostly tisíce malých flétnistů¹. Propracovaný a mnoha lety ověřený způsob nácvičení stěžejních technických prvků hry na zobcovou flétnu – dech, artikulace, prstová technika – je zárukou, že si děti neosvojí žádné hráčské zlovyky, které se pak těžko odnaučují. Všechna cvičení techniky hry autoři přibližují dětem nenásilně formou her a bez not, přičemž využívají přirozené spojení melodie s říkadly či texty písniček a s pohybem. Metodika Flautoškolky pracuje s rituály jako osvědčeným prostředkem k upevnování návyků. Flautoškolka se skládá ze dvou sešitů: Metodického sešitu pro učitele a Flautikova sešitu pro děti.² (Obr. 2 a 3) Prakticky orientovaný a přehledný metodický sešit podrobně vysvětluje práci s učebnicí. Výuka je postavena jako jednoletý cyklus školního roku, z toho vychází také tematické rozdělení do celkem 23 vyučovacích hodin. Metodický sešit není dogmatickým návodem, jak učit. Autoři počítají s vlastní tvořivostí pedagogů a nabízejí materiál pro jednotlivé hodiny i jako zásobárnu nápadů a inspirací s širším využitím. Také plán výuky lze přizpůsobit vlastním potřebám či situaci. Metodika je popsána velmi návodně a nepočítá s tím, že pedagogové jsou profesionální hráči na flétnu. Součástí sešitu jsou také dvě sady karet (zvířátka, skřítky – prstoklady) pro zpestření a rozšíření výuky, například hrou pexeso. Výuková látka je postavena na jednoduchém příběhu kouzelného skřítky Flautíka a jeho kamarádů. Flautík provází děti celou Flautoškolku od samého počátku, setkává se postupně s dalšími skřítky, přičemž jejich příhody napomáhají navozovat situace

potřebné pro výuku. Následující fotografie z publikace ukazují, jak lze na flétnu vydávat zvuky, pomocí kterých mohou děti ilustrovat pohádku, která je uvedena v Metodickém sešitě. (Obr. 4, 5 a 6)

V pracovním Flautikově sešitu pak najdou děti obrázky připomínající hry nebo cvičení ze společných hodin. Případný domácí nácvik písniček a melodií usnadňuje zápis pomocí tabulatury – náčrty flétny s vyznačenými prstoklady. Děti mohou do sešitu malovat a dotvářet obrázky, omalovánky podle své fantazie. Součástí je i sada samolepek, které děti nalepí do sešitu v závěru každé absolvované hodiny.

Představu o tom, jak je možné se sešity Flautoškolky pracovat, lze získat také v krátkém videu zavěšeném na www.flautoškolka.cz, které natočili autoři s menší skupinkou dětí. (Obr. 7)

Obr. 2 Flautoškolka, Metodický sešit

Obrazová příloha

Obr. 3 Flautoškolka, Flautikův sešit

Obr. 4 Zpěv ptáčka je možné napodobit tak, že třikrát foukneme do flétny a přitom vždy rychle zakryjeme lábium dlaní (fotografie vlevo).

Obr. 5 Větrík – foukáme do lábí. (fotografie vpravo)

Obr. 6 Zvuk datla napodobíme ťukáním konce flétny o dlaň.

Obr. 7 Autoři Jan Kvapil a Hana Šťastná s dětmi po natáčení videa k Flautoškolce

Poznámky

- 1 Jan a Eva Kvapilovi, *Flautoškola 1–3* (Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu + Metodické sešity pro učitele), Bärenreiter Praha 2010–2014.
- 2 Hana Šťastná / Jan Kvapil, *Flautoškolka*, Metodický sešit pro učitele; Flautikův sešit, Bärenreiter Praha 2018. Oba sešity i pětidírkovou flétnu lze koupit samostatně či jako sadu na e-shopu nakladatelství www.nasenoty.cz

Résumé

Flautoškolka je originální koncept flétnové skupinové výuky, využitelný pro mateřské školy a flétnové kroužky, především proto, že respektuje možnosti dětí daného věku jak způsobem výuky, tak volbou nástroje. Je založena na principu „škola hrou“ a učí děti hudbu bez not. Dětem doporučuje místo sopránové flétny dětskou pětidírkovou zobcovou flétnu. **Klíčová slova:** flétna, dětská pětidírková zobcová flétna, škola hrou, předškolní děti, mateřské školy, bez not, muzicírování.

PhDr. Eva Velická, Ph.D., je absolventkou hudební vědy na FF UK Praha a řady zahraničních stáží. Působila jako muzikoložka v HISu, Institutu Bohuslava Martinů a jako ředitelka Muzea Antonína Dvořáka v Praze. Od roku 2015 je šéfredaktorkou hudebního nakladatelství Bärenreiter Praha. Zaměřuje se na hudbu 19. – 21. století a ediční problematiku.